

Forslag til en løsning på rekrutteringsproblemet til vitenskapelige stillinger ved Det odontologiske fakultet i Bergen: Integrering av odontologisk forskning i den eksisterende forskerlinje ved Det medisinske fakultet i Bergen

Salah Osman Ibrahim

Institutt for biokjemi og molekylærbiologi (IBMB)

E-post: sosman@ibmb.uib.no

Bakgrunn

Det Odontologiske fakultet i Bergen utdanner tannleger og tannpleiere, driver spesialistutdanning, lisensiering av kandidater med utenlandsk eksamen og forskning innenfor fagområdet odontologi. Undervisningen ved fakultetet er rettet hovedsakelig mot ca. 47 tannlegestudenter og 20 tannpleiestudenter per kull. Det blir også gitt undervisning til spesialistutdanningskandidater og til master- og doktorgradskandidater. Fakultet har ca. 40 vitenskapelig ansatte, 20 ansatte på teknisk og administrativ sektor og 15 stipendiater. Blant de vitenskapelig ansatte vil det i de nærmeste 10 år være stor avgang som følge av oppnådd pensjonsalder. I tillegg har fakultetet et stort rekrutteringsproblem og har opplevd at de ikke får kvalifiserte søkere til ledige vitenskapelige stillinger.

Forfatteren ønsker å legge fram til diskusjon et forslag vedrørende rekrutteringsproblemet ved fakultetet. Forslaget er tenkt lagt til grunn for det videre arbeidet med å styrke og synliggjøre den odontologiske forskning ved fakultetet. Forslaget innebærer organisering av et forskerkurs eller forskeropplæringstilbud for studentene i odontologi over en bestemt periode. Dette kan føre til at flere odontologer vil engasjere seg og kan oppnå de nødvendige kvalifikasjoner for vitenskapelige stillinger. Det understrekes at det er viktig å satse på unge rekrutter, og at man må sørge for at forholdene legges best mulig til rette for forskerutdanningen. I tillegg, er det viktig å styrke kontakten mellom forskningsmiljøene ved

fakultetet og studentene for å motivere dem til en karriere innen forskning og undervisning. For å oppnå dette må fakultetet arbeide for at studentene får bedre informasjon om mulighetene som finnes for en akademisk karriere, og at dette må gjøres kjent på en attraktiv måte for studentene. Denne artikkelen er ment å kunne danne et utgangspunkt for diskusjon i de styrende organer ved Det odontologiske fakultet.

Forskningen ved Det odontologiske fakultet har primært vært rettet mot klinisk odontologi og/eller medisinsk relaterte problemstillinger. Forskningsprosjektene er bl.a. sentrert om i) erstatning av tapte tenner, ii) sykdommer relatert til tenner (tannrøte og tannløsnings sykdom), iii) spredning av infeksjoner fra munnhulen til andre deler av kroppen (f. eks. hjertet) og iv) prosjekter relatert til gener som disponerer for tannløsning og munnhulekreft. Prosjektene er spredd mellom små grupper og holder antakelig ikke ønsket internasjonal kvalitet. Dette er under utredning ved Norges forskningsråd.

Flere forhold gjør det vanskelig å opprette egen forskerutdanning for odontologi for studentene. Økonomien ved fakultet er anstrengt, rekrutteringsproblemer kombinert med framtidig stor aldersavgang blant de vitenskapelig ansatte og redusert mulighet til å drive egen forskning samt veiledning ved siden av ordinær studentundervisning. Det burde imidlertid være mulig å gi et tilbud til odontologistudentene ved å integrere dem i den eksisterende forskerlinjen ved Det medisinske fakultet (<http://www.uib.no/med/undervisning/Forskerlinje/Index.htm>). Dette vil kunne passe bra med det nylig lanserte nasjonale 3-årige program for odontologisk forskning ved Det odontologiske fakultet som får støtte fra Norges forskningstråd. Fakultetet er i gang med etableringen av Senter for klinisk, odontologisk forskning. Forfatteren skal legge fram til diskusjon et integreringsforslag vedrørende opprettelse av et ekstra forskerkurs for odontologistudentene i form av et samarbeid med Det medisinske fakultet for å rekruttere flere tannleger til forskerutdanning.

Hvorfor integrert odontologisk relatert forskning i samarbeid med Det medisinske fakultet?

Det diskuteres i dag etablering av et "helsefakultet" ved universitetet i Bergen. Dette kan være en realitet i løpet av få år. Innen forskning vil dette gi bedre ut-

nyttelse av utstyr og infrastruktur og legge til rette for øket og bedre samarbeid. Det finnes per i dag et samarbeid mellom Det odontologiske fakultet og Det medisinske fakultet om forskning innen pre- og parakliniske fag, for eksempel mellom odontologiske biomaterialer og klinisk ortopedi, samt Senter for odontofobi og Det psykologiske fakultet. Det finnes også andre fagområder som har et nært samarbeid med medisinske miljøer: oral kirurgi, kjeveortopedi, leppe- kjeve- gane-prosjektet og gerodontologi. I studiesammenheng har medisin- og odontologi studenter felles preklinisk studium hvor det første studieåret er nesten identisk.

Forfatteren har vært i kontakt med prosjektkoordinator for forskerlinjen ved Det medisinske fakultet og drøftet ideen om integrering av odontologisk forskning i forskerlinjen ved Det medisinske fakultet i stedet for å opprette et lignende forskerkurs for odontologistudentene. Forslaget har blitt diskutert internt ved Det medisinske fakultet, seksjon for studie- og forskningsadministrasjon, og vi fikk positivt signal fra de ansvarlige. En person med tilknytning til Det odontologiske fakultet skal ha ansvaret sammen med forskere ved fakultet for å lage en prosjektlister som skal presenteres for odontologistudentene. Dette er ment som en veiledning for studentene for å finne mulige prosjekter og kontaktpersoner eller veiledere ved Det odontologiske fakultet.

Hva skal dette bygges på?

Det er innført en prosjektoppgave som en del av studieplanen i odontologi. Oppgaven (2-3 studenter per oppgave) skal gjøres i løpet av et år (4. studieår) og må tilsvare 2 arbeidsuker. Starten med oppgaven må skje i løpet av 4. studieår etter at studentene har lært de nødvendige teoretiske kunnskaper og praktiske/kliniske ferdigheter. Beskrivelse av prosjektoppgaven (sitat fra studieplan for odontologi):

A) **Overordnet mål:** Gjennom arbeid med en skriftlig prosjektoppgave skal kandidaten lære om og kunne anvende enklere metoder som benyttes i odontologisk forskning. Det skal gi opplæring og øvelse i kritisk evaluering av faglitteratur, samt erfaring i å presentere faglig stoff skriftlig (evt. også muntlig). Pedagogisk er hensikten med den skriftlige oppgaven å aktivisere studentene og å forberede dem på livslang læring/etterutdanning gjennom selvstudium av faglitteratur.

- B) **Lærings-arbeidsformer:** Prosjektoppgaven kan skrives med utgangspunkt i litteraturstudier, kasuistikker eller deltagelse i forskningsprosjekter. En vitenskapelig ansatt veileder kandidaten under arbeidet med prosjektoppgaven.
- C) **Evaluerings:** To lærere (inkludert veileder) bedømmer prosjektoppgaven og gir karakter. Dette kan eventuelt kombineres med presentasjon av oppgaven for medstudenter og lærere.

Laboratorieplass

Senter for klinisk odontologisk forskning er under etablering ved Det odontologiske fakultet. Senteret skal fungere som en møteplass for forskere på fakultetet, og det skal ansettes en leder for å koordinere den odontologiske forskningen. Ved fakultetet jobbes det også med ny gradsstruktur og andre tilpasninger som følge av kvalitetsreformen. Derfor har fakultetet bestemt å satse på økt rekruttering som skal skje ved å knytte kandidater til de mest aktive forskningsmiljøene.

Odontologisk forskning

Et nytt tema som "Odontologisk relatert forskning" kan være en del av forskerlinjen hvor odontologisk forskningsmiljø og metoder skal presenteres for studenter i 2. studieår. Dette gjøres av personen som skal være ansvarlig for dette opplegget. Odontologistudentene må få dette tilbudet på lik linje med studentene ved Det medisinske fakultet. Introduksjonen for dette skal følge programmet for presentasjon av forskningsmiljø og metoder i forskerlinjen ved Det medisinske fakultet. Studentene vil bli presentert for ulike forskningsmiljøer gjennom forelesninger, skriftlig materiale og hospitering. Dette er ment å gi generell kunnskap om søk og bruk av litteratur og internettbruk, og om grunnleggende vitenskapelig tenkemåte. Tilbudet skal legges på (<http://www.uib.no/odfa/studier/studiepl/index.htm>) med linker til forskerlinjen ved Det medisinske fakultet.

Studieplan og studiestart

Her kan odontologistudentene følge de samme retningslinjene for studieplanen som medisinstudentene (<http://www.uib.no/med/undervisning/Forskerlinje/>)

[Index.htm](#)). Det er viktig å sørge for at studentene får tilgang til en viss grad av aktiviteter som kan være starten på en spesialistutdanning, master- og/eller doktorgradsarbeid i odontologi. I likhet med medisinerne kan odontologistudentene starte med forskning 2 år etter at de har startet på vanlig cand.odont. studium. Det anbefales her at studietiden på 5 år økes til enten 5,5 eller 6 år. I løpet av denne ekstra tiden må studentene arbeide full tid om studiet forlenges med 6 måneder. Det kan enten være full tid eller deltid om en forlenger studiet til 6 år. Fullført forskningsperiode må utgjøre et visst antall vekttall i tillegg til cand. odont. studiet. Dette må koordineres av forskningsutvalget og fakultetsstyret.

Opptak

Opptakskravet skal følge de samme retningslinjene som ved forskerlinjen ved Det medisinske fakultet (<http://www.uib.no/med/undervisning/Forskerlinje/Index.htm>).

Antall studenter og prioritering.

Fakultetes forskningsutvalg innstiller 2-5 studenter som kan tas opp per år til odontologisk forskerlinje med prioritet til felt definert som prioriterte satsingsfelt.

Finansieringsplan

Dette kan ordnes i et samarbeid med de ansvarlige for forskerlinje ved Det medisinske fakultet og Det odontologiske fakultet. Det kan søkes om ekstramidler (stipend) for 2-3 studenter fra Norges forskningsråd, Universitetet i Bergen og andre finansieringskilder. Midlene skal øremerkes for odontologistudenter. Det må også bevilges driftsmidler. For å motivere studentene mer, kan Statens Lånekasse gi rentefritak for den tiden studenten forsker. Men ønsketenking her er politisk styrt.

Hva skjer etter opptak?

Så snart som mulig må kandidaten få tilknytning til sin forskningsgruppe med en oppnevnt hoved- (og bi-) veileder slik at prosjektet kan komme raskt i gang.

Forskningsprosjekter skal ligge på Internett adressen

(<http://www.uib.no/odfa/studier/studiepl/index.htm>), og må oppdateres etterhvert.

Forskningsoppgave

I likhet med medisinstudenter må alle odontologistudenter som er tatt opp til odontologisk forskning før avsluttet studium, innlevere sin forskningsoppgave.

Evaluering

Forskningsoppgaven må evalueres for faglig innhold og bør kunne danne grunnlag for en videre karriere som stipendiat med tanke på å oppnå vitenskapelig kompetanse eller opptak som videreutdanningskandidat.

Finnes det noen erfaringer?

Ved Det odontologiske fakultet har det vært en del studenter som tidlig viste interesse for og ble motivert for forskning. En del av dem har hatt studentstipend fra fakultetet og er rekruttert til stillinger ved Det odontologiske fakultet. Erfaringene med disse har vært gode, og dette er noe av grunnlaget for å opprette en forskerlinje i odontologi. Ingen av de øvrige odontologiske fakulteter i Norge har opprettet tilsvarende, men ved odontologiske fakultet i utlandet, særlig i USA og UK, har det vært satset målbevisst på en kombinasjon av odontologi- og forskerutdanning med PhD-programmer. Modellen er ofte 5 års tannlegeutdanning kombinert med forskerutdanning.

Konklusjon

Det odontologiske fakultet arbeider nå med å få et nytt bygg. Dette kan gi muligheter for i framtiden å opprette flere nye kurstilbud og forbedre dagens undervisningsforhold. I øyeblikket ligger ikke forholdene til rette for å opprette et nytt kurstilbud ved Det odontologiske fakultet. På grunn av den dårlige økonomien og mangel på vitenskapelig ansatte diskuteres det i dag enten å redusere klinisk undervisning for studentene eller å endre hele studieplanen for odontologi. Det fin-

nes dog gode muligheter og argumenter for at opprettelsen av et nytt kurstilbud kan gjøres i samarbeid med Det medisinske fakultet. Forfatteren vil derfor foreslå integrering av odontologisk forskning i den eksisterende forskerlinjen ved Det medisinske fakultet som et tilbud for odontologistudenter. Dette kan være et bidrag til en løsning for rekrutteringsproblemet ved Det odontologiske fakultet.

